

А. А. Сидорчук,

д. е. н., доцент, доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія,

Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0280-1285>

Ю. С. Семененко,

PhD (д. філос. з економіки), старший викладач кафедри економічної кібернетики та інформатики, Західноукраїнський національний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0000-8334-9766>

DOI: 10.32702/2306-6814.2026.2.62

КОНЦЕПЦІЯ ЦИФРОВОГО РІШЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВОЮ СТІЙКІСТЮ ДОМОГОСПОДАРСТВ

A. Sydorчук,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor
of the S. I. Yuriy Department of Finance, West Ukrainian National University

Y. Semenenko,

PhD in Economics, Senior Lecturer of the Department of Economic Cybernetics
and Informatics, West Ukrainian National University

CONCEPT OF A DIGITAL SOLUTION FOR MANAGING THE FINANCIAL RESILIENCE OF HOUSEHOLDS

Стаття присвячена дослідженню концепції цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств як одного з ключових інструментів підвищення економічної безпеки населення в умовах цифрової трансформації та зростання соціально-економічної невизначеності. Сучасні домогосподарства функціонують у середовищі підвищених фінансових ризиків, що зумовлені нестабільністю доходів, інфляційними процесами, змінами на ринку праці, зростанням кредитного навантаження та обмеженою здатністю до довгострокового фінансового планування. За таких умов традиційні підходи до управління фінансами виявляються фрагментарними та не забезпечують належного рівня фінансової стійкості.

У статті розкрито теоретичні засади формування фінансової стійкості домогосподарств та обґрунтовано доцільність її трактування як системної характеристики, що відображає здатність домогосподарства підтримувати фінансову рівновагу та адаптуватися до внутрішніх і зовнішніх шоків. Фінансова стійкість домогосподарств формується під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких структура доходів і витрат, рівень заощаджень, боргові зобов'язання, фінансова поведінка та доступ до фінансової інформації. Наголошено на обмеженнях традиційних методів управління фінансами, які не враховують динамічний характер фінансових процесів і не забезпечують інтегрованого аналізу фінансового стану домогосподарства.

Проаналізовано роль цифрових рішень у підвищенні фінансової стійкості домогосподарств. Обґрунтовано, що сучасні цифрові фінансові інструменти створюють можливості для автоматизації бюджетування, систематизації фінансових даних, аналітичного оцінювання фінансових ризиків і формування персоналізованих рекомендацій щодо прийняття фінансових рішень. Більшість наявних цифрових сервісів орієнтовані переважно на облік або контроль витрат і не забезпечують комплексного управління фінансовою стійкістю.

У статті запропоновано концепцію цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств, яка ґрунтується на інтеграції фінансових даних, аналітичних моделей оцінювання стійкості та механізмів підтримки фінансових рішень. Реалізація запропонованої концепції передбачає формування єдиного аналітичного середовища, здатного підвищити фінансову прозорість, знизити рівень фінансових ризиків та сприяти формуванню раціональної фінансової поведінки домогосподарств.

The article is devoted to the study of the concept of a digital solution for managing the financial resilience of households as one of the key instruments for enhancing the economic security of the population under conditions of digital transformation and growing socio-economic uncertainty. Modern households operate in an environment of increased financial risks caused by income instability, inflationary processes, changes in the labor market, rising credit burden, and limited capacity for long-term financial planning. Under such conditions, traditional approaches to financial management prove to be fragmented and fail to ensure an adequate level of financial resilience.

The article reveals the theoretical foundations of the formation of household financial resilience and substantiates the appropriateness of its interpretation as a systemic characteristic that reflects the ability of a household to maintain financial equilibrium and adapt to internal and external shocks. Household financial resilience is formed under the influence of a set of interrelated factors, including the structure of income and expenditures, the level of savings, debt obligations, financial behavior, and access to financial information. Emphasis is placed on the limitations of traditional financial management methods, which do not take into account the dynamic nature of financial processes and do not provide an integrated analysis of the household's financial condition.

The role of digital solutions in enhancing household financial resilience is analyzed. It is substantiated that modern digital financial tools create opportunities for automating budgeting, systematizing financial data, analytically assessing financial risks, and forming personalized recommendations for financial decision-making. Most existing digital services are mainly focused on accounting or expenditure control and do not ensure comprehensive management of financial resilience.

The article proposes a concept of a digital solution for managing the financial resilience of households, which is based on the integration of financial data, analytical models for resilience assessment, and mechanisms for supporting financial decisions. The implementation of the proposed concept provides for the formation of a unified analytical environment capable of increasing financial transparency, reducing the level of financial risks, and contributing to the formation of rational financial behavior of households.

Ключові слова: Цифрова трансформація, цифровізація, фінанси, фінансова стійкість, фінансова стійкість домогосподарств.

Key words: Digital transformation, digitalization, finance, financial resilience, household financial resilience.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах цифрової трансформації економіки зростає значущість забезпечення фінансової стійкості домогосподарств як важливої складової соціально-економічної стабільності. Посилення макроекономічної нестабільності, коливання доходів населення, інфляційні процеси та зміни на ринку праці ускладнюють процес прийняття фінансових рішень на рівні до-

могосподарств. Традиційні підходи до управління особистими фінансами здебільшого мають фрагментарний характер, орієнтовані на облік окремих фінансових операцій і не забезпечують системного управління фінансовою стійкістю в умовах зростаючої невизначеності.

Цифрові технології відкривають нові можливості для вдосконалення управління фінансами домогосподарств. Сучасні цифрові фінансові інструменти дозволяють автоматизувати процеси бюджетування, структурувати фінансові дані, здійснювати аналітичне оцінювання фінансового стану та формувати рекомендації

щодо прийняття фінансових рішень. Водночас більшість наявних цифрових сервісів зосереджені переважно на контролі витрат або накопиченні фінансової інформації, що обмежує їхній потенціал у забезпеченні довгострокової фінансової стійкості домогосподарств.

У зв'язку з цим виникає потреба у дослідженні концепції цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств, визначенні його функціональних і аналітичних можливостей, а також оцінюванні ролі таких рішень у підвищенні фінансової стійкості та зниженні фінансових ризиків. Це зумовлює актуальність формування системного підходу до цифрового управління фінансами домогосподарств з урахуванням сучасних соціально-економічних викликів.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Вивченням питання управління фінансовою стійкістю господарств займається велика кількість Українських та іноземних вчених. Добрянська Н.Б. досліджує трансформацію фінансової поведінки домогосподарств під впливом цифровізації, цифрові фінансові послуги та зв'язок із підтримкою фінансової стійкості [1]. Світлана Науменкова, Світлана Міщенко та Дмитро Дорофієв досліджують цифрову фінансову інклюзію [2]. Мустафа Нураллах, Пітер Оман та Самер Хаматі вивчають зв'язок між фінтех-рішеннями та спроможністю домогосподарств управляти фінансами [3]. Франсіско Гомес, Майкл Халіассос та Тарун Рамадорай досліджують як домогосподарства приймають фінансові рішення, типові помилки та роль інформації [4]. Проте питання використання цифрових рішень для управління фінансовою стійкістю домогосподарств потребує подальшого дослідження та вивчення.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є дослідження концепції цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств як інструменту підвищення економічної безпеки населення в умовах цифрової трансформації. У роботі аналізуються теоретичні засади формування фінансової стійкості домогосподарств та практичні можливості застосування цифрових фінансових інструментів для системного управління доходами, витратами, заощадженнями та фінансовими зобов'язаннями. Особлива увага приділяється оцінці впливу аналітичних цифрових рішень, автоматизованого бюджетування та механізмів підтримки фінансових рішень на підвищення фінансової прозорості, зниження фінансових ризиків і формування раціональної фінансової поведінки домогосподарств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Домогосподарство доцільно розглядати як самостійний економічний суб'єкт мікрорівня, що здійснює цілеспрямоване управління власними фінансовими ресурсами в умовах обмеженості доходів і наявності фінансових зобов'язань. Його економічна роль не зводиться лише до споживання, оскільки домогосподарство приймає рішення щодо формування доходів, розподілу коштів між поточними витратами та заощадженнями, а також щодо залучення й обслуговування бор-

гових ресурсів. Саме сукупність цих рішень визначає фінансовий стан і здатність домогосподарства підтримувати стабільність у часі.

Як економічний суб'єкт домогосподарство функціонує у взаємодії з ринком праці, фінансовими установами та державними інститутами. Доходи формуються з різних джерел і мають нерівномірний характер, що посилює потребу в усвідомленому фінансовому плануванні. Витрати відображають не лише рівень споживання, а й стратегічні пріоритети домогосподарства, пов'язані з інвестиціями в освіту, житло чи накопичення фінансових резервів. За таких умов управління фінансовими ресурсами набуває рис постійного процесу адаптації до змін зовнішнього середовища.

Особливістю домогосподарства як суб'єкта управління є поєднання економічної раціональності з поведінковими чинниками. Фінансові рішення приймаються в умовах обмеженої інформації, різного рівня фінансової грамотності та впливу суб'єктивних очікувань. Це зумовлює відхилення від оптимальних моделей поведінки та підвищує вразливість домогосподарств до фінансових ризиків. У такому контексті ефективне управління фінансовими ресурсами залежить не лише від обсягів доходів, а й від здатності домогосподарства системно аналізувати власний фінансовий стан.

Розгляд домогосподарства як економічного суб'єкта управління фінансовими ресурсами створює підґрунтя для подальшого аналізу його фінансової стійкості. Саме на цьому рівні формується логіка використання фінансових інструментів, визначаються межі фінансової безпеки та виникає потреба в аналітичній підтримці прийняття рішень. Це обґрунтовує доцільність застосування цифрових рішень як інструменту підвищення якості управління фінансовими ресурсами домогосподарств і переходу до системного підходу у забезпеченні їхньої фінансової стійкості.

Фінансова стійкість домогосподарств відображає здатність підтримувати збалансований фінансовий стан у процесі здійснення поточних і стратегічних фінансових рішень. Вона проявляється у спроможності домогосподарства своєчасно виконувати фінансові зобов'язання, забезпечувати стабільне споживання та формувати резерви за умов змін економічного середовища. Така стійкість не є статичним станом, а формується як результат постійної взаємодії доходів, витрат, заощаджень і боргового навантаження.

Зміст поняття "стійкість" розглядається як здатність (спроможність, можливість) забезпечити функціонування будь-якого суб'єкта фінансових відносин під впливом дії внутрішніх та зовнішніх факторів. Забезпечення фінансової стійкості є позитивним результатом управління окремих складових фінансової діяльності домогосподарств (доходами, витратами, заощадженнями та інвестиціями), що дає змогу їм повноцінно функціонувати. Протилежним до поняття фінансової стійкості домогосподарств є поняття їх фінансової нестійкості. Запровадження воєнного стану у 2022 р. ідентифікується як один із найбільш значущих екзогенних факторів впливу на фінансову стійкість домогосподарств [5].

Сутність фінансової стійкості доцільно розглядати з позиції системного підходу, за якого домогосподарство функціонує як цілісна фінансова система з внутрі-

шніми зв'язками та механізмами саморегуляції. Зміна одного елемента фінансової структури, зокрема скорочення доходів або зростання зобов'язань, неминуче впливає на інші складові фінансового стану. За таких умов фінансова стійкість визначається не окремими показниками, а узгодженістю всієї фінансової структури домогосподарства.

Важливою системною характеристикою фінансової стійкості є здатність домогосподарства адаптуватися до фінансових шоків. Йдеться про збереження функціональної спроможності за умов тимчасової втрати доходів, непередбачених витрат або змін кредитних умов. Така адаптивність формується завдяки наявності фінансових резервів, гнучкій структурі витрат і раціональному використанню боргових інструментів. У цьому контексті фінансова стійкість набуває ознак фінансової рівноваги, що підтримується в динаміці.

Системний характер фінансової стійкості також проявляється у довгостроковій орієнтації фінансової поведінки домогосподарств. Прийняття фінансових рішень має враховувати не лише поточний рівень доходів, а й перспективи їх зміни, майбутні зобов'язання та можливі ризики. Недостатня узгодженість між короткостроковими фінансовими рішеннями та довгостроковими цілями призводить до зниження фінансової стійкості навіть за формально достатнього рівня доходів.

Фінансова стійкість домогосподарств постає як комплексна системна характеристика, що поєднує фінансову рівновагу, адаптивність і прогнозованість фінансової поведінки. Усвідомлення цієї системності створює основу для переходу від фрагментарного фінансового контролю до цілеспрямованого управління фінансовою стійкістю, що потребує використання аналітичних і цифрових інструментів підтримки фінансових рішень.

Формування фінансової стійкості домогосподарств відбувається під впливом сукупності взаємопов'язаних факторів, дія яких посилюється в умовах соціально-економічної нестабільності. Такі умови характеризуються невизначеністю доходів, коливанням цін, нестабільністю зайнятості та підвищеним рівнем фінансових ризиків. У результаті фінансова поведінка домогосподарств стає більш уразливою до зовнішніх шоків, що ускладнює підтримання фінансової рівноваги в середньостроковій та довгостроковій перспективі.

Визначальним фактором фінансової стійкості є структура та стабільність доходів домогосподарства. Нерівномірність надходжень, залежність від одного джерела доходу або сезонний характер зайнятості знижують здатність домогосподарства планувати фінансові потоки та формувати резерви. Водночас диверсифікація доходів і прогнозованість їх надходження створюють основу для зменшення фінансових ризиків і підвищення адаптивності до змін економічного середовища.

Важливу роль у формуванні фінансової стійкості відіграє структура витрат домогосподарства. Висока частка обов'язкових і жорстко фіксованих витрат обмежує фінансову гнучкість та знижує здатність реагувати на несподівані фінансові виклики. За умов нестабільності зростає значення раціонального розподілу коштів і можливості коригування споживчої поведінки без критичного погіршення якості життя.

Суттєвим фактором фінансової стійкості є рівень заощаджень і наявність фінансових резервів. Резервні кошти виконують стабілізаційну функцію та забезпечують тимчасову фінансову підтримку у разі втрати доходів або виникнення непередбачених витрат. Недостатній рівень заощаджень підвищує залежність домогосподарства від кредитних ресурсів і збільшує його фінансову вразливість.

Боргове навантаження також істотно впливає на фінансову стійкість домогосподарств. Надмірні зобов'язання за умов зростання відсоткових ставок або скорочення доходів можуть призвести до порушення фінансової рівноваги. Водночас помірне та обгрунтоване використання кредитних інструментів здатне підтримувати фінансову стійкість за умови їх узгодженості з платоспроможністю домогосподарства.

Окреме значення в умовах соціально-економічної нестабільності набувають поведінкові та інформаційні чинники. Рівень фінансової грамотності, доступ до достовірної фінансової інформації та здатність аналізувати власний фінансовий стан визначають якість прийняття фінансових рішень. Обмеженість інформації та низький рівень аналітичної підтримки посилюють ризик помилкових рішень, що негативно впливає на фінансову стійкість домогосподарств.

Фінансова стійкість домогосподарств формується під впливом комплексу економічних, структурних і поведінкових факторів, взаємодія яких ускладнюється в умовах соціально-економічної нестабільності. Усвідомлення багатфакторного характеру цього процесу створює підґрунтя для обґрунтування необхідності системних і цифрових підходів до управління фінансовою стійкістю домогосподарств.

Цифровізація фінансової поведінки домогосподарств відображає процес поступової трансформації способів прийняття та реалізації фінансових рішень під впливом цифрових технологій. Вона проявляється у зміні форм взаємодії домогосподарств із фінансовими інструментами, каналами отримання фінансової інформації та методами контролю власних фінансових потоків. У результаті фінансова поведінка набуває більш динамічного характеру та тісніше пов'язується з використанням цифрових сервісів.

Поширення цифрових фінансових рішень змінює логіку управління доходами і витратами домогосподарств. Автоматизація обліку фінансових операцій, доступ до фінансових даних у режимі реального часу та використання цифрових платіжних інструментів спрощують контроль фінансових потоків. Це створює передумови для підвищення прозорості фінансової поведінки, водночас знижуючи поріг входу до фінансових ринків і розширюючи можливості використання фінансових продуктів.

Цифровізація впливає не лише на технічні аспекти управління фінансами, а й на поведінкові моделі домогосподарств. Постійна доступність фінансових сервісів та спрощення фінансових операцій можуть стимулювати як більш раціональну, так і імпульсивну фінансову поведінку. За відсутності системної аналітичної підтримки цифрові інструменти нерідко використовуються фрагментарно, що не гарантує підвищення фінансової стійкості домогосподарств.

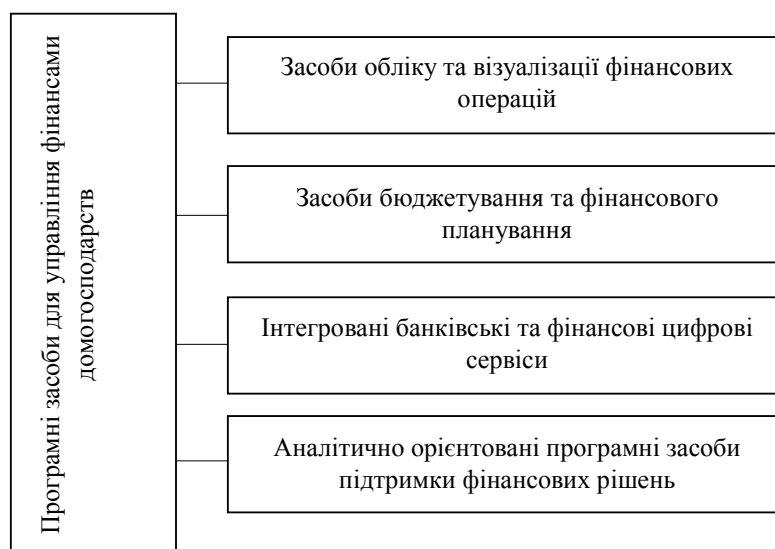

Рис. 1. Типи програмних засобів для управління фінансами домогосподарств

В умовах цифровізації зростає обсяг фінансових даних, які генеруються домогосподарствами у процесі повсякденної фінансової діяльності. Ці дані мають потенціал для глибшого аналізу фінансового стану та прогнозування фінансових ризиків, однак без відповідних аналітичних механізмів залишаються недостатньо використаними. У результаті цифровізація фінансової поведінки часто зводиться до зручності операцій, а не до системного управління фінансовими ресурсами.

Цифровізація фінансової поведінки домогосподарств створює нові можливості для підвищення ефективності фінансового управління, але водночас загострює потребу в переході від простого використання цифрових сервісів до усвідомленого управління фінансовою стійкістю. Це зумовлює необхідність розроблення цифрових рішень, орієнтованих не лише на облік фінансових операцій, а й на аналітичну підтримку прийняття фінансових рішень домогосподарств.

Аналітичні можливості цифрових фінансових інструментів формуються на основі здатності збирати, структурувати та обробляти значні обсяги фінансових даних домогосподарств у режимі наближеному до реального часу. Такі інструменти створюють умови для переходу від фрагментарного фінансового контролю до аналітично обґрунтованого управління фінансовими ресурсами. У цьому контексті аналітика виступає ключовим елементом, що поєднує фінансові дані з процесом прийняття рішень.

Цифрові фінансові інструменти дозволяють здійснювати комплексний аналіз структури доходів і витрат домогосподарств. Узагальнення інформації з різних джерел дає змогу виявляти закономірності фінансової поведінки, оцінювати стабільність грошових потоків та визначати критичні зони фінансового навантаження. Такий аналіз підвищує прозорість фінансового стану домогосподарства і створює основу для більш усвідомленого фінансового планування.

Важливою аналітичною функцією цифрових фінансових інструментів є оцінювання фінансових ризиків. Йдеться про ідентифікацію ризиків, пов'язаних із нестабільністю доходів, зростанням боргового навантажен-

ня або недостатнім рівнем заощаджень. Аналітична обробка даних дозволяє не лише фіксувати поточний стан, а й формувати прогностичні оцінки, які відображають можливі сценарії розвитку фінансового стану домогосподарства.

Цифрові інструменти також забезпечують аналітичну підтримку прийняття фінансових рішень через формування рекомендацій, що ґрунтуються на індивідуальних фінансових показниках. Такі рекомендації можуть стосуватися оптимізації витрат, коригування структури заощаджень або управління борговими зобов'язаннями. Аналітичний характер цих рекомендацій підвищує їхню обґрунтованість порівняно з універсальними порадами, які не враховують специфіку фінансового стану конкретного домогосподарства.

Водночас аналітичні можливості цифрових фінансових інструментів значною мірою залежать від якості даних і рівня інтеграції аналітичних моделей. За відсутності системного підходу аналітика обмежується описовим рівнем і не забезпечує повноцінної підтримки управління фінансовою стійкістю. Це підкреслює необхідність розвитку цифрових фінансових інструментів у напрямі глибшої аналітичної інтеграції, орієнтованої на оцінювання та підтримання фінансової стійкості домогосподарств.

Існуючі програмні засоби управління фінансами домогосподарств прокласифікуємо за функціональною спрямованістю та рівнем аналітичної підтримки фінансових рішень (рис. 1). Такий поділ дозволяє оцінити їхній потенціал у контексті забезпечення фінансової стійкості та виявити обмеження, притаманні кожному типу цифрових рішень.

Першу групу становлять програмні засоби, орієнтовані на облік і візуалізацію фінансових операцій. Вони забезпечують фіксацію доходів і витрат, формування базових звітів та графічне відображення фінансових потоків. Основною перевагою таких рішень є підвищення прозорості фінансової діяльності домогосподарств і спрощення контролю за витратами. Їхня функціональність обмежується описовим рівнем аналізу і не передбачає оцінювання фінансової стійкості або підтримки стратегічних фінансових рішень.

Другий тип охоплює програмні засоби бюджетування та фінансового планування. Вони дозволяють встановлювати фінансові цілі, планувати витрати та порівнювати фактичні показники з плановими. Такі рішення сприяють формуванню дисциплінованої фінансової поведінки та підвищують керованість фінансових потоків домогосподарств. Проте аналітична складова здебільшого зосереджена на короткостроковому горизонті і не враховує впливу зовнішніх ризиків та довгострокових фінансових зобов'язань.

Третій тип програмних засобів представлений цифровими сервісами, інтегрованими з банківськими та фінансовими установами. Вони забезпечують автоматичне оновлення даних про рахунки, кредити та заощадження, що підвищує точність фінансової інформації та знижує навантаження на користувачів. Незважаючи на високий рівень інтеграції, такі сервіси переважно орієнтовані на оперативний контроль фінансового стану та не забезпечують комплексного аналізу фінансової стійкості домогосподарств.

Окрему групу становлять програмні засоби з елементами аналітичної підтримки фінансових рішень. Вони використовують базові аналітичні моделі для формування рекомендацій щодо оптимізації витрат або управління заощадженнями. Попри наявність аналітичних функцій, ці рішення зазвичай не формують цілісної моделі фінансової стійкості та не враховують системний характер фінансових процесів домогосподарства.

Узагальнення типів існуючих програмних засобів свідчить, що більшість із них вирішують окремі фінансові завдання та не забезпечують комплексного управління фінансовою стійкістю домогосподарств. Це підтверджує доцільність розроблення цифрового рішення нового типу, орієнтованого на інтеграцію даних, аналітичне оцінювання фінансової стійкості та підтримку прийняття фінансових рішень у довгостроковій перспективі.

Цільова орієнтація цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств полягає у формуванні системного підходу до прийняття фінансових рішень на основі аналітичного оцінювання фінансового стану та ризиків. Таке рішення має бути спрямоване не лише на підвищення зручності обліку фінансових операцій, а передусім на підтримку довгострокової фінансової рівноваги домогосподарства в умовах соціально-економічної нестабільності. Ключовим завданням є перехід від фрагментарного використання цифрових сервісів до цілісного управління фінансовою стійкістю як системною характеристикою.

Цифрове рішення повинно орієнтуватися на домогосподарство як єдиний економічний суб'єкт із узгодженою фінансовою поведінкою. Це передбачає інтеграцію даних про доходи, витрати, заощадження та зобов'язання в межах спільного аналітичного середовища. Такий підхід дозволяє забезпечити цілісне бачення фінансового стану та створює передумови для узгодження фінансових рішень між членами домогосподарства.

Важливим принципом побудови цифрового рішення є системність, яка передбачає взаємопов'язаність усіх функціональних і аналітичних компонентів. Фінансова інформація має оброблятися з урахуванням її впливу на

загальний рівень фінансової стійкості, а аналітичні результати повинні бути інтегровані в процес прийняття фінансових рішень. За таких умов цифрове рішення виконує не лише інформаційну, а й управлінську функцію.

Принцип адаптивності визначає здатність цифрового рішення реагувати на зміни фінансового стану домогосподарства та зовнішнього економічного середовища. Це передбачає регулярне оновлення аналітичних оцінок, врахування змін у доходах, витратах і зобов'язаннях, а також коригування рекомендацій відповідно до поточної фінансової ситуації. Адаптивність є необхідною умовою підтримання фінансової стійкості в динамічному середовищі.

Окреме значення має принцип аналітичної обґрунтованості, відповідно до якого всі рекомендації та управлінські впливи мають ґрунтуватися на аналізі фінансових даних і оцінюванні ризиків. Це знижує ймовірність суб'єктивних або імпульсивних фінансових рішень і підвищує якість фінансового планування. Аналітична орієнтація цифрового рішення відрізняє його від традиційних програмних засобів, зосереджених лише на облікових функціях.

Цільова орієнтація та принципи побудови цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств формують методологічну основу для створення інтегрованого аналітичного інструменту. Реалізація цих принципів забезпечує перехід до системного управління фінансовими ресурсами та створює передумови для підвищення фінансової стійкості домогосподарств у довгостроковій перспективі.

Функціональна структура цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств має будуватися за модульним принципом, що забезпечує логічну впорядкованість, гнучкість і можливість масштабування системи. Модульність дозволяє поєднати різні аспекти фінансової діяльності домогосподарства в межах єдиного аналітичного середовища та водночас зберегти автономність окремих функціональних компонентів.

Базовим елементом структури є модуль збору та інтеграції фінансових даних. Його призначення полягає в акумулюванні інформації про доходи, витрати, заощадження та фінансові зобов'язання домогосподарства з різних джерел. Цей модуль формує єдину інформаційну основу для подальшої аналітичної обробки та забезпечує цілісність фінансової картини домогосподарства.

Наступним важливим компонентом є аналітичний модуль оцінювання фінансового стану. Він здійснює обробку зібраних даних з метою визначення поточного рівня фінансової стійкості, виявлення дисбалансів у структурі фінансових ресурсів і оцінювання боргового навантаження. Аналітичні результати цього модуля слугують основою для формування управлінських висновків і подальших рекомендацій.

Важливе місце у структурі цифрового рішення займає модуль оцінювання фінансових ризиків і сценарного аналізу. Його функціонування спрямоване на аналіз можливих змін фінансового стану домогосподарства за різних умов, зокрема у разі коливань доходів або виникнення непередбачених витрат. Застосування сценар-

ного підходу дозволяє оцінити стійкість фінансової системи домогосподарства до потенційних шоків.

Окремим функціональним компонентом є модуль підтримки прийняття фінансових рішень. Він трансформує аналітичні результати у практично орієнтовані рекомендації, спрямовані на оптимізацію структури витрат, заощаджень і зобов'язань. Цей модуль виконує управлінську функцію, оскільки забезпечує зв'язок між аналізом фінансового стану та реальними фінансовими діями домогосподарства.

Завершальним елементом функціональної структури є модуль моніторингу та зворотного зв'язку. Його призначення полягає у відстеженні змін фінансового стану в динаміці та оцінюванні ефективності прийнятих фінансових рішень. Регулярний моніторинг дозволяє коригувати аналітичні оцінки та управлінські рекомендації відповідно до актуального фінансового стану домогосподарства.

Функціональна структура цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств формується як взаємопов'язана система модулів, кожен з яких виконує чітко визначену роль. Така модульна побудова створює підґрунтя для комплексного, аналітично обґрунтованого та адаптивного управління фінансовою стійкістю домогосподарств.

Аналітична підтримка прийняття фінансових рішень домогосподарств ґрунтується на послідовному перетворенні фінансових даних у управлінську інформацію, придатну для використання в процесі вибору фінансових дій. Логіка такої підтримки передбачає поєднання збору даних, їх аналітичної обробки та формування рекомендацій у межах єдиного цифрового середовища. Це дозволяє забезпечити цілісність аналітичного процесу та уникнути розриву між фінансовою інформацією і практичними рішеннями.

Логіка аналітичної підтримки прийняття фінансових рішень домогосподарств полягає у безперервному циклі аналізу, прогнозування та коригування фінансових дій. Реалізація такої логіки в межах цифрового рішення забезпечує системний характер управління фінансовими ресурсами та сприяє підвищенню фінансової стійкості домогосподарств.

Оцінювання фінансової стійкості домогосподарств у цифровому середовищі потребує використання показників, здатних відобразити не лише поточний фінансовий стан, а й динамічну здатність домогосподарства адаптуватися до змін економічних умов. У цифровому середовищі такі показники формуються на основі структурованих фінансових даних, що забезпечує їхню регулярність, порівнюваність і аналітичну узгодженість.

Ключове значення мають показники, що характеризують баланс між доходами та витратами, оскільки саме цей баланс визначає базовий рівень фінансової рівноваги домогосподарства. У цифровому середовищі він може аналізуватися з урахуванням часової динаміки, що дозволяє виявляти стійкі тенденції або приховані ризики фінансового виснаження. Доповненням до цього є показники заощаджень, які відображають спроможність домогосподарства формувати фінансові резерви.

Важливу групу становлять показники боргового навантаження, що характеризують співвідношення фінан-

сових зобов'язань до доходів і доступних ресурсів. У цифровому середовищі такі показники можуть оцінюватися з урахуванням регулярності платежів і чутливості домогосподарства до змін кредитних умов. Це дозволяє розглядати боргову складову не ізольовано, а в контексті загальної фінансової стійкості.

Окреме значення мають інтегральні показники фінансової стійкості, які узагальнюють вплив окремих фінансових параметрів і відображають загальний рівень стійкості домогосподарства. У цифровому середовищі такі показники формуються на основі аналітичних моделей, що враховують взаємозв'язки між доходами, витратами, заощадженнями та зобов'язаннями. Це створює основу для системного моніторингу фінансової стійкості в динаміці.

Модель оцінювання впливу цифрового рішення на фінансову стійкість домогосподарств має відображати зв'язок між використанням цифрового інструменту та змінами ключових показників фінансового стану. Така модель ґрунтується на порівняльному аналізі фінансової поведінки домогосподарства до та після впровадження цифрового рішення з урахуванням часової динаміки.

Основою моделі є поєднання показників фінансової стійкості з функціональними результатами використання цифрового рішення. Йдеться про оцінювання змін у структурі доходів і витрат, рівні заощаджень, борговому навантаженні та регулярності фінансових рішень. Аналітична модель дозволяє визначити, якою мірою цифрове рішення сприяє зниженню фінансових ризиків і підвищенню фінансової рівноваги.

Важливим елементом моделі є врахування поведінкових змін домогосподарств. Аналітична підтримка та рекомендації, сформовані цифровим рішенням, можуть впливати на дисципліну фінансового планування, своєчасність прийняття рішень і здатність реагувати на фінансові виклики. У моделі ці зміни відображаються через динаміку фінансових показників та стабільність фінансової поведінки.

Упровадження цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств має потенціал формування позитивного соціально-економічного ефекту як на мікрорівні, так і на макрорівні. На рівні домогосподарств очікується підвищення фінансової прозорості, зменшення фінансових ризиків і посилення здатності до довгострокового фінансового планування. Це сприяє стабілізації споживчої поведінки та зниженню вразливості до економічних шоків.

Соціальний ефект упровадження цифрового рішення проявляється у підвищенні фінансової обізнаності та формуванні більш раціональної фінансової поведінки населення. Аналітична підтримка фінансових рішень створює умови для усвідомленого використання фінансових інструментів і зменшує ймовірність помилкових фінансових рішень. У довгостроковій перспективі це сприяє зміцненню фінансової культури суспільства.

З економічної точки зору підвищення фінансової стійкості домогосподарств позитивно впливає на стабільність фінансової системи загалом. Зменшення рівня надмірного боргового навантаження та підвищення ролі заощаджень створюють передумови для зниження системних фінансових ризиків. У сукупності це

сприяє формуванню більш стійкого соціально-економічного середовища.

Очікуваний соціально-економічний ефект упровадження цифрового рішення виходить за межі індивідуальних фінансових вигод і набуває системного характеру. Це підтверджує доцільність розвитку цифрових рішень управління фінансовою стійкістю домогосподарств як важливого напрямку сучасної соціально-економічної політики.

ВИСНОВКИ

Дослідження показало, що застосування цифрових рішень управління фінансовою стійкістю домогосподарств є ефективним інструментом підвищення економічної безпеки населення в умовах соціально-економічної нестабільності та цифрової трансформації. Використання аналітично орієнтованих цифрових інструментів сприяє підвищенню фінансової прозорості, зниженню рівня фінансових ризиків і формуванню більш усвідомленої фінансової поведінки домогосподарств. Цифрові рішення створюють умови для системного управління фінансовими ресурсами та підтримання фінансової рівноваги у середньостроковій та довгостроковій перспективах.

Аналітична обробка фінансових даних та використання механізмів підтримки прийняття фінансових рішень дозволяють оцінювати поточний рівень фінансової стійкості домогосподарств і прогнозувати наслідки альтернативних фінансових рішень. Інтеграція фінансових даних у межах єдиного цифрового середовища підвищує якість фінансового планування та забезпечує своєчасне виявлення дисбалансів у структурі доходів, витрат, заощаджень і фінансових зобов'язань.

Дослідження існуючих програмних засобів управління фінансами домогосподарств засвідчило їхню обмежену здатність забезпечувати комплексне управління фінансовою стійкістю. Більшість цифрових сервісів орієнтовані на облік фінансових операцій або короткострокове планування й не враховують системний характер фінансових процесів. Це обґрунтовує доцільність розроблення цифрового рішення нового типу, побудованого на принципах системності, адаптивності та аналітичної обґрунтованості.

Упровадження цифрового рішення управління фінансовою стійкістю домогосподарств має потенціал формування позитивного соціально-економічного ефекту, що проявляється у підвищенні фінансової обізнаності населення, зменшенні вразливості домогосподарств до економічних шоків і зміцненні стабільності фінансової системи загалом. Комплексне використання аналітичних і цифрових інструментів створює основу для сталого розвитку фінансової поведінки домогосподарств і підтверджує актуальність подальших досліджень у цьому напрямі.

Література:

1. Добрянська, Н. (2024). Цифровізоване домогосподарство як результат цифрових трансформацій в Україні. Трансформаційна економіка, (1 (06)), 5—10. <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-6-1>
2. Naumenkova S., Mishchenko S., Dorofiev D. Digital financial inclusion: evidence from Ukraine. Investment

Management and Financial Innovations. 2019. Vol. 16, no. 3. P. 194—205. [https://doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.18](https://doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.18)

3. Nourallah M., Ohman P., Hamati S. Financial technology and financial capability: Study of the European Union. Global Finance Journal. 2024. P. 101008. <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2024.101008>

4. Gomes, Francisco and Haliassos, Michael and Ramadorai, Tarun, Household Finance (March 6, 2020). Journal of Economic Literature, Forthcoming, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3549863>

5. Кириленко, О. Забезпечення фінансової стійкості домогосподарств в умовах воєнного стану [Текст] / Ольга Кириленко, Анатолій Сидорчук // Світ фінансів. — 2023. — Вип. 4. — С. 68—83.

References:

1. Dobrianska, N. (2024), "Digitalized household as a result of digital transformations in Ukraine", Transformational Economy, vol. (1 (06)), pp. 5—10, <https://doi.org/10.32782/2786-8141/2024-6-1>.

2. Naumenkova, S., Mishchenko, S. and Dorofiev, D. (2019), "Digital financial inclusion: evidence from Ukraine", Investment Management and Financial Innovations, vol. 16, no. 3, pp. 194—205, [https://doi.org/10.21511/imfi.16\(3\).2019.18](https://doi.org/10.21511/imfi.16(3).2019.18).

3. Nourallah, M., Ohman, P. and Hamati, S. (2024), "Financial technology and financial capability: Study of the European Union", Global Finance Journal, p. 101008, <https://doi.org/10.1016/j.gfj.2024.101008>.

4. Gomes, F., Haliassos, M. and Ramadorai, T. (2020), "Household finance", Journal of Economic Literature, forthcoming, available at: <https://ssrn.com/abstract=3549863> (Accessed 01 Jan 2025).

5. Kyrylenko, O. and Sydorchuk, A. (2023), "Ensuring the financial resilience of households under martial law", World of Finance, vol. 4, pp. 68—83.

Стаття надійшла до редакції 08.01.2026 р.

<https://nayka.com.ua>

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)
Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

viber: +38 050 3820663